

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

2 de Citatione, seu vocatione in ius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

DE ORDINE IUDICIO-

RVM, LIBER XLVIII.

De ordinatione iudiciorum in genere.

CAP. I.

- 1 Libri 48. ad superiores continuatio.
- 2 Ordo iudiciorum quid, eius diuisio, & qualis in Gallia seruetur, num. 3.
- 4 Ordo quis seruandus secundum auctoritatem prescribentis.
- 7 Ordinibus iudiciorum tria precipua capita, & num. 6. & 7.
- 8 Ordinis iudiciorum constituendi rationes.

Postquam in superiori libro, de rebus iudiciorum, & de personis iudicum abunde, vt opinor, dictum est: exigit methodus, vt ad ordinem perueniamus, & veluti in praxin iudiciorum contemplationem adducamus. Siquidem, vt ait S. Pompeius Festus, *Ordinatio est, rei principum facere: unde & toga vocatur exordita*. Sed & ordinare principio partes conuenientes & consequentes addere. ¶ Ordo quippe est iudiciorum, rerum, & negotiorum loco certo tempore & modo in lite gerendorum apta series & dispositio, cum contextu continuo. Cicero 1. *Offic.* definit ordinem esse compositionem rerum aptis & accommodatis locis. ¶ Et postea, vt dicitur, in qua intelligitur ordinis cōseruatio. Iudiciorum ordo duplex, substantialis, & non substantialis. Substantialis ille, qui omittis vitiat iudicium, *Anchar. conf. 166. circa fin. Felin. in ca. 1. de lit. contes. col. 4.* quia substantia, per quam res tantum esse & subsistere potest, non adest. Et ita prolata sententia contra hunc ordinem iudiciorum non subsistit, *l. prolata, de sent. & interloc. omn. iud. C.* Quomodo in aliis, omittio ordinis necessarii vitiat actum, *l. 2. §. prius, de vulg. P. l. v. de iur. de her. actio. vel ipso iure, vel facto iudicis, l. 1. cum ibi nota. C. de appellat.* Hic solemnitates maiores, & formulæ seu stilius curiarum, seruantur, quodq; prius, quodve consequenter, & vltimo loco mandatum est fieri. Non autem substantialis dicitur ordo ille, quo prætermisso sustineri potest getum, & sine quo iudicium legitime procedit: ad quem pertinent illæ præfixæ formulæ stili cuiusque curiæ, & quædam leues obseruationes, & quæ ex causarum necessitate omitti impune possunt, *l. 2. de for. imper. sub. C. de dilecti, de iud.* quia veritate rei simpliciter inspecta & probata, repudiamus iuris apices, *l. si fidei iussor. §. quedam mand. P.* iurisque subtilitates, *l. ita vulneratus, ad leg. Aquil. P. l. iunt. persona. 43. de relig. & sum. fun. P.* Et Philippus Pulcher Rex Galliarum edixit, propter ineptitudinem libelli, vel ob iuris omittam solemnitate, dummodo ex probatis de negotio constet, non esse præmittendam vel differendam sententiæ prolationem. Diximus de his antea, dū egimus de iudicio ordinario vel extraordinario, *sup. lib. 47. ca. 6.* Neq; in Gallia iudices Iuriscōsultorum ordinem per omnia seruant, sed rei veritate inspecta ad examina causæ perueniunt, *Guid. Pap. q. 58. Boer. ad §. 2. gloss. de iuris. omn. iud. in consuetud. Biscurig. Bened. in ca. Rayn. nus, ad ver. si abque liberis, in subsist. fideicommissaria.* Sic & accidentalit & voluntarius ordo, non substantialis dici poterit, quod adfit & absit sine actus corruptione, vt in *l. ambiguitatem, & l. præposteri, C. de testam.* qui interdum requiritur, & interdum non requiritur, vt in *l. vt gradatim, de muner. & honorib. l. honoris, in prin. de decurio. P. §. ordinatione, de monach. in Auth.* Vt ecce, in his quæ certam habent voluntatem, in instrumentis vel scripturis, non valde ordinem positionis exquirimus, *l. nec enim, 6. de solutio. P. l. cum pater, 79. §. fidei ius, de legat. 2. l. quidam, de pecul. leg. P.* contra in incertis, ad euitandam confusionem, *l. generaliter, 24. §. si quis, de fideicom. lib. P. l. quoties, 41. in prin. de usufruct. & quemad. quis vitat. P.* Atque in aliis, in quibus positio vel aliud inuoluit negotium, ordinem sequimur & perpendimus, & desideramus, *l. 2. §. prius, de vulg. P. l. cum vnus, de bon. auct. iudic. possid. P. l. si finit, §. si plures, de dam. in se. & P.* Et ita substantialis ordo ad confusionem vitandam actuum, seruati debet necessario, *§. si quis autem non implens, de hered. & Falc. in Auth. e. ad petitionem Galerii, 22. de accusat. §. ¶* Habebitur autem ratio a quo fuerit prescriptus obseruandus ordo, an a lege generali, vel ab stylo, vel a iudice qui de causâ cognoscit, & per sententiam prescribit. Nam seruandæ leges vi generales regni, *l. leges vt generales, & l. leges sacratissime, C. de legib. l. cum iis, de transactio. P. l. a diuo Pio, §. in venditione, de re*

iudic. magis stylus receptus, & proba consuetudo localis, ca. 1. de consuet. in 6. sed fortius mandatum iudicis, l. si prator, de iudic. P. l. fin. ne quid in loc. publ. P. cui consilio adhibito sic ordinem seruari quem proposuit expedire visum est. Eaque quæ mandantur secundum prescriptum temporem executioni demandanda sunt, *l. diligenter, mand. P.*

¶ Omnis ordo porro iudicialis in tria capita deducitur in vniuersum, quorum primum docet principia & veluti præludia litis, & præparat viam contestationi legitimæ negotii principalis: & hoc capit in contestatione causæ, vbi status causæ exponitur, finem accipiente enim fiunt velitationes leues, & libelli exhibiti iudici præcedunt aliquando, vel inquisitiones, & querimonie, ex quibus decernitur vocatio in ius, vt sæpe in criminalibus accedit citatio, agiturq; in primis congressibus de ipsa vocatione, & num coram iudice competenti fiat, num competat exceptio vel prescriptio fori, vel ratione iurisdictionis non idonei iudicis, ex causâ rerum controuersarum, priuilegii personarum, vel domicilii earum, reculationis iustæ iudicis: & de aliis exceptionibus morantibus ingressum iudicii. Expeditur & contumacia, iuramentum calumniæ, & satisfactio: postea petitio fit rei principalis in iudicio, in auditorio, seu per oblationem libelli, ex quibus sequitur contestatio.

¶ Hac facta caput secundum ordiois dirigitur ad principale negotium, & statu causæ constituto, eoque dubio, examinantur exceptiones etiam, si quæ dilatorie vel peremptorie, interrogationes sunt & responiones, confessiones, negationes, iisq; contrariis decernuntur probationes vtinque, dantur ea de causâ dilaciones. Subinde edūtur ex præcepto iudicis factæ probationes, & acta quæ negotio inferunt, concluditur totum negotium, & quiescunt litigantes, eiant se nihil velle amplius dicere vel cedere, & causam omnem iudicis sententiæ, vt instructam & paratam relinquunt. Et hæc tenus explicabitur Deo volente hoc lib. 48. ¶ Tuncque caput secundum finitur, & incipiunt partes iudicis circa prolationem sententiæ, si quæ accurate omnia considerat: & primum ex causâ agentium, defendentium, & personarum, quæ negotia tractarunt, & eorum, qui pro his litibus se immiscuerunt, item fori & causæ exceptiones. Et postremo loco, quod etiam, si Deus voluerit, absoluemus lib. 50. consultat, interdum refert ad principem ipse, interdum & litigantes supplicat principi, interdum pro sententia dicenda declarat sibi non liquere, aut interlocutoriam vel diffinitiuam sententiam conficit & profert, absoluit, vel condemnat. His aliquando acquiescunt contententes, sepius autem protrouocant ad maius tribunal, in quo si appellatio alia non liceat, res sit iudicata, sequitur executio, litis & iudiciorum finis. ¶ Ita suo Marte & legitimo tramite hæc misera ciuilitas bellis & œconomia suis gradibus dispersa & absoluta remanet. Sic enim teterrimæ necessitatis leges compulerunt, etiam in inordinata hominum contentione ordinem querere, ne ex vna contentione infinitæ oriuntur. Neq; enim, vt ait Car. 7. rex Gallorum, art. 1. suarum constitutionum, regnum posset perire perare vel stabiliti sine iustitiæ proba ordine. Nihil enim inordinatum fieri debet, vt ait Iustinianus, *§. si quis autem non implens, vers. inordinatum, de hered. & Falc. in Auth. siue de ciuilibus, siue de criminalibus a gamus, c. qualiter & quando, §. pen. & fin. de accus.*

De citatione, seu vocatione in ius.

Cap. 2.

- 1 Citatio, primum actus iudicialis.
- 2 In ius vocatio quid est.
- 3 Adournemem, quid sit disputatur, & num. 4.
- 5 Citatio quot modis fiat, & num. 6. 7. 8. & 10.
- 9 Citatio qua dicitur re ipsa fieri.
- 11 Sententia non valet contra non vocatum, pro eo valet.
- 12 Prebenso persona non datur pro ciuili causâ.
- 13 Vocatio in ius fit vel per apparitores, vel per iudicem, & num. 14.
- 15 Citatio, qua forma fieri debet, & num. 6. & 17.
- 18 Domicilium citationis faciendâ causâ quale legitimus dicitur.
- 19 Præco quomodo vocet in ius, & vbi.

- 20 Adornamentum debet esse libellatum, excepto vadimonio.
 21 Citatio die feriatam fieri, & ad diem feriatam, possit. § nu. 23.
 22 Citatio ad diem, & locum certum fieri debet.
 23 Conditio in ius quomodo olim fieret.
 24 Vocacionis in ius finis, & rationes. § nu. 26.
 25 Iudicio nemo sibi debet, nisi in iudicio.
 26 Inaudita damnanda non est, quantumuis malus.

Primus qui fit in iudicio actus a vocacione incipit, § omnium, de pœn. sem. litig. apud Justin. l. i. de execut. rei iudic. C. etiam si agatur de querelombus seu controuersis summarie & de plano decidendis, C. et in sepe & citationem, de verb. sig. c. quoniam contra, ibi citationes, & de proba. Quia libellus qui offertur interdum iudici, aut inquisitio criminum, ex cuius inspectione prehensio vel vadiomusium, vel citatio decernuntur a iudice, non dicuntur esse actus iudiciorum, vel ex processu, vel loquantur, l. libertus aduersus in 2. de in ius voc. P. Vt non mirum, si per libellum adiri feriatas dieb. possit iudex, l. miles, l. § se, agitur, de adul. P. iustitio existente, & quo tempore lis agitur, vel iudicium, vel vocatio non potest, § l. inter. in c. si de iudic. & in l. d. fer. in P. § ius vocare, est citare, iuris experientia causa ad iudicem vocare, l. i. de in ius voc. P. § in de pœn. sem. litig. l. i. § cum quis, de eden. P. Putat Goueanus lib. i. actionum var. iuris, c. 48. in ius vocare non esse, id quod nos dicimus adiournere, sed in ius ad Magistratu manu ducere: primo, ex Terentio, dum ait, in ius ambulat, ex Plauto, in ius rapiam te. Secundo, ex l. 2. de in ius voc. P. vbi Pontifex dum sacra facit, ius qui propter religionem loci inde se mouere non possit, qui in causa publica equo transferebatur, qui uxorem ducit, vel familiare funus, & similes, vocari in ius non possunt, quia ire non possunt. Tertio perbat, ex eo quod Prator proposuerit, tit. Ne quis eum qui in ius voc. est, ut exim. Et tit. In ius vocati eant. Quin eximere, est vi de manu auferre. Et quarto, quod recenseat Val. Max. lib. 2. de institutis antiquis, in ius vocare corpus tangere licitum non fuisse. Hec Goueanus. Cui tamen non adimpler, cum inter manductionem seu prehensionem & vocacionem, valde interesse doceat Gell. lib. 13. c. 12. Labeo, inquit, Adversus a Tribunus plebis per viatores vocatus ut veniret, & mulieri cuiusdam respondere iussu est, qui missus erat, redire, & Tribunus dicere, ius eos non habere, se neque quemquam alium vocandi: cum moribus maiorum, Tribunus plebis prehensionem haberent, vocacionem non haberent. Possit igitur eos se prehendi & venire iubere, sed vocandi absentem ius non habere. Ad dicit & Gell. eos qui vocacionem habent, & imperium & prehensionem habere, sed non contra. Vnde constat vocacionem quidem latius patere, quam constituit Goueanus, quia verba illa, ius experientia causa vocare, pertinent & ad comprehensionem, & ad simpliciter vocatum. Vnde & in praxi, adournere, est etiam vocare, vel prehendere, vel vadiomusium statuere, vi die certa iudicio quis se iudat, vel per se vel procuratorem, secundum negotii qualitatem. Et ita quod ait Goueanus, in ius vocare, esse interdum in ius rapere, fatetur, sed non omnem vocacionem, inde sequitur esse manductionem: quia vocatio genus est, prehensio species, quamuis improprie. Nam aliud est proprie vocare, aliud ducere. Iudicium quoque accipere non tantum quem per se, sed etiam per procuratorem posse, explorari iuris est, l. recte defendi, 63. de iud. P. § ius l. 3. § i. post litem, 17. de procura. in P. cum similit. § i. Atque respondens in est, vocatum omnem in ius, non statim venire debere: quod fieret tamen, si duceretur & raperetur in ius, sed datur dilatio vocato quædam ad componendos penates, antequam liti incumbat, & ut consuleret, num velit defendere, vel liti cedere. Eaque de causa vocacionis libellus vocato editur, quo & causa & dies, qua defendere debet, continetur, l. i. de eden. P. quod in praxi dicitur, bailleur exploit de l'adiournement, & bailleur assignation a iour competent. Et proinde propter hanc vocacionem ad diem certam, mouetur questio de contumacia, quod quis vocatus die stata non venierit, in l. si quis ex aliena, de iud. P. datur quoque excusationes, cui statim tempore ventum non sit, l. i. 2. 3. § seq. si quis eant. sud. l. i. § in. ius. fact. non obtem. Recte ergo adornamenta dicuntur vocaciones in ius ad certam & statam diem. Diem enim Galli vocant iour, nos Tholosani iorn, que in admodum & Hebræi יום, iorn, vocant & iura Pontificia citationes, c. quoniam contra, de probatio. cum similit. § i. Citare etiam apud bonos auctores, est vocare: ut apud Ciceroem i. Verrina, Citat reum, non respondit: citat accusatorem, & c. Et iterum pro Cluentio, Cognoscite nunc ista reum citatum esse illum, ut se semel atq. iterum prauidicata, condemnatus in

iudicium venerit. Et alibi passim. Neque admiserim, citationem ad vocem præconis tantum referri, nisi & vocem illam intelligamus, quando apparitor vocat, & diem dicit vocato priuatum iustitiam vel defendendi. Itaque vocatio seu citatio, genus erit, habens species ex modo vocandi discretas.

¶ Nam quidam vocantur viva voce, quidam per edictum seu literas aut codicillos, per nuntium, ita vel per epistolam, ut ait l. sed & interpellatur, § 4. § i. de recep. arb. P. quidam rei ipsa. Viva voce vocatio fit, vel priuatum, vel publice: priuatum, quando apparitor deprehensio seu inuento vocando, vel in propria de mo, vel alibi, diem dicit, & vocat in ius, l. 4. § Prator ait, de dam. inf. P. interdum sola viva voce, si stylus & constructio sit, vt sine literis mandato iudicis apparitores possint vocare. Item si præsentis inueniantur in iudicio, qui necessarii sunt controuersie decidende, non aliter vocantur, quam viva voce iudicis, qui iubet vt respondeant, vel adfint certa die iudicio responduri, vel suam causam defenduri, Auth. si omnes, si minor ab her. se abs. data dilacione perentibus ad instruendam responsum vel litem, ad quam vocantur, Anton. Butrig. ad c. si de iud. Bar. Bal. & Ang. ad l. i. de in ius voc. P. Neque enim alia vocacione eget, qui præsentis inuenitur, cum finis citationis sit contumacia. Et ideo cum præsentis etiam non vocato aliter, qui defendit, valet iudicium: & perinde habetur, ac si vocatus fuisset, d. Auth. si omnes. ¶ Publice per vocem præconis fit sollemnis vocatio, per edictum peremptorium, Auth. qui semel, & l. i. res, C. quom. & quan. iud. l. diuus, de in ius voc. P. l. si. C. de fer. quod vocamus in praxi, adiournement a tres briefs iours. Peremptorium edictum dicitur, ad quod peruenitur ordinem in iudicio quis petat post absentiam adueniendi, edictum primum: mox, alterum per interuallum non minus decem dierum, & tertium: quibus profectis, peremptorium impetret. Quod inde hoc nomen iam sit, quod perimeret dilacionem, l. ad peremptorium, 68. cum duab. seq. de iud. P. In peremptorio comminatur absentis, qui edictum edit, etiam absente vocata parte cogniturum se & pronuntiatum, l. in peremptorio, 71. eod. tit. Ita & post edictum peremptorium impetratum, cum dies eius superuenit, & absens citari debet, & siue responderit, siue non responderit, agatur causa, & pronuntiatum: non vique secundum præsentem, sed interdum vel absens, si bonam causam habuerit, vincet. Quod si is qui edictum peremptorium impetrauit, absit die cognitionis, seu adueniendi, quo impetratum sit, adit, tunc circumducendum erit edictum peremptorium, ceteraque deinceps exsequenda, quæ tradit Vlp. in l. § post edictum, 73. de iudic. in P. Admonet tamen idem, in l. nonnunquam, 72. eod. quando dentur, & nuntia edicta præcedere semper debeant peremptorium. Nonnunquam autem, inquit, hoc edictum, scilicet peremptorium, post tot, videlicet tria, numero edicta, siue præcesserint, datur: nonnunquam post unum vel alterum, nonnunquam statim, quod appellatur unum pro omnibus. Hoc autem affirmare oportet eum, qui ius dicit, pro conditionis causa, vel persona, vel temporis, & ita ordinem edictorum vel compendium moderari. Ex cons. Novella Iustitiani, hoc die adicitur non tantum decem dierum interuallum, vt olim, sed & triginta, § omnem vero causarum finem, vers. si vero causam persequi distuleris, de litig. in Auth. Existat. hac de re constitutio Eman. Conneni, Cas. 13. tit. πειράσεις των δικαστων, de vocat. absentium, lib. i. iuris Orientalis. ¶ Secundo citatio seu vocatio per edictum fit, quando edicta vocacionis scripto comprehensa pro rostris figuntur, seu, vt cum vulgo loquar, in loco publico, vel domo ex qua quis euocandus est, literæ, citationisque expleta affiguntur, l. i. § præfides, de req. reis, P. vel exempla porriguntur alicui ex domesticis eius qui vocatur, vel vicino proximo, l. i. de lib. agnoscend. P.

¶ Sic enim traditum est, denuntiationem ad domum fieri debere, si in persona quis non possit comprehendere, d. l. i. § permittit, eod. saltemque primam citationem cuiusque negotii ad domum fieri oportere, § si vero, de exhiben. reis, in Auth. & vt frequenter, cum mandatis seu literis iudicis, sine quibus nullus vocari debet, l. final. C. eod. Ideo apparitor, qui non inuenit in domicilio vocandum, debet & mandati & vocacionis execute exemplar domesticis relinquere, vel domus vocati valuis affigere, adiectis testibus, qui aduerint, cum quibus mandata se expleuisse refert. Creditur autem relationi apparitoris, vt assertioni iudicis, l. dies cautionis, § Prator ait, de dam. inf. P. Sed hodie in Gallia minime creditur, nisi testes adhibiti sint, cum explere non possit, vel exsequi mandata apparitor sine testibus, qui recorderent, si opus erit, se interfuisse relatis, ex cons. Aurelianen. art. 93. Quod &

in titulo. l. legis Salicæ, cautum est, §. 3. dum dicitur *manuiri* non potest, ut vocat uocationem, in ius per manuiri fieri debere ad domum manuiri, cum testibus: *Et cum manuiri debere, aut uxorem eius, aut aliquem de familia, qui ei possit notū fūcere, demto eo, qui in ambasciata, seu legatione principis est, qui manuiri non potest.* Nec sufficit in relatione expletorum dixisse apparitorem, se executum fuisse, vel vocasse quempiam, præsentibus vicinis, nisi & in indiuiduo nomina & cognomina adiciantur, saltem duorum præsentium, ut dictum fuit placito curiæ supremæ Parisiorum, 6. Martii, 1542.

⁹ *Pap. lib. 1. rap. od. arest. tit. 4. arest. 7.* ¶ Tertio, citatio seu uocatio, quamuis improprie, dicitur re ipsa fieri, per captionem seu prehensionem, *Accus. in l. consentaneum, C. quom. & quand. iud. cuius species est vadimonium, vel manu ductio, vocat adiournement per jonn. main. mise.*

¹⁰ ¶ Addi potest alia uocationis species, quæ per tubam, vel fonicum campanæ fit: quando uocanda est uniuersitas in locum consilii, *gl. & Bar. in l. 2. de decur. lib. 11. C. vel capitulum conuocandum, gl. in c. si capitulo, de concess. prob. in 6. ad uerb. facta, gl. & Clem. 2. de sen. excom. est. tex. & ibi Panor. in c. in causis, de elect. in 6. Et hoc est munus vnum fonitus campanæ. De aliis videbis Io. And. & Pau. in c. 1. de off. custo.*

¹¹ ¶ Uocatio in ius habet causam materialem, lites: iuris enim experiendi causa fit. Nam de omnibus causis, in quibus proceditur etiam sine strepitu & figura iudicii, sine citatione sententia lata valet pro absente non citato, *Alex. in l. furioso, col. 2. de re iud. Barto. ad extr. auag. quomodo proced. sit in crim. l. e. m. a. i. e. in ver. & figura, post lib. seu in aliis non valet, sed vocandi sunt, quorum inter est, in l. de unoquoque, de re iudic. P. l. nam ita dicitur, de adopr. l. si quando, & ibi Bal. de testib. C. & qui, si præsentibus essent, contradicere possent, & actum iudiciale impedire, non aliter, *Alex. in l. recusare, in prin. ad Trebell. l. 4. §. 1. de fideicom. lib. Pau. Cast. conf. 34. vol. 2.* ¶ Pro pecuniaria causa & ciuili, non facile datur prehensionis decretum, vel vadimonium, *l. nemo, de exat. tribu. sed pro criminali causa, c. 1. de iud. in 6.* Et regulariter, nemo de domo sua inuitus extrahi debet, ut in ius veniat, *l. nemo, de reg. iur. P. l. plerique, l. 8. de in ius voc. Pratio in l. si quis, pena. 19. eod. tit. neque agere quisquam, vel defendere cogitur, ut habetur in tit. & rub. ut nemo inuit. age. vel accus. cog. a. lib. 3. C. tit. 7.* Si tamen incidat in criminalem ciuili prehensio decretur, ut pro contumacia, *l. consentaneum, C. quom. & quand. iud. §. si vero etiam, de exhib. reis, in Aub. si nolit condemnationem soluere, l. 1. C. qui bon. ced. poss. ordine executionis seruato, si debitor fugiat, l. a duo Pio, §. in venditione, de re iud. P. melius l. cum eo, ad l. Inl. pec. P. iubetur uocatio a iudice.**

¹² ¶ Fit autem ut plerumque per apparitores, vel nuntios, *l. aut prætor, §. si debitorum, quæ in frau. cred. P. cum mandatis iudicis ut dixi.* Et de apparitoribus legitimis, videbis quæ dixi lib. 47. ca. 40. Ipse & interdum iudex statuit diem litigandi præsentem, ut adit. Alius priuatus, nisi habeat apparitoris officium, hodie non citat: explicat tamen uocato, iudicis iussum ad actum causæ.

¹⁴ ¶ In appellationibus factis a Parisiis Franciæ, Rex consuevit adiornare per literas suas, quæ mandantur eis præsentari per Bailiuum regium vel seruientem ab eo commissum. Similiter scripto iure, viri clarissimi uocatur de mandato Imperatoris, & non aliter, per l. quoties, C. de dignit. lib. 12. Masuer. in praxi, tit. de adiornamenti, §. item in appel. & c.

¹⁵ ¶ Forma obseruata in communi citatione, ut primo mandata intercedant iudicis, *l. 1. §. sed & interpellatur, §. 1. de re. cep. ar. b. P. vel speciale de certis uocandis, quale nunc requiritur, l. neminem, C. de exhib. reis, §. si quis uero plures, de her. & suc. in Aub. vel generale, ut in locis iurisdictionis dominorum inferiorum, ubi aguntur causæ leuioris ponderis, quæ lumnarie & de plano, & sine sumptibus subditorum expediri debent, in quibus Baiulus domini, seu le Bailie, uideret habere mandatum generale de uocandis litigantibus ad iudicem loci, si quando iudex etiam sine scriptis iubeat, ut notat Masuer. tit. de adiornamenti. §. 2. facit l. fin. iuncta gl. de iud. P. Aub. nisi breues, de sen. ex. breui. recit. C.*

¹⁶ ¶ Prohibet Caroli 8. const. art. 101. vadimonium non dari, & ut dicitur, non decerni adiornamentum personale, ex requisitione aduocatorum vel procuratorum fidei, sine præcedente decreto iudicis: & ne ipsum decretum iudicis, ea de re fiat sine præcedentibus eiusque perspectis iudicis inquisitionibus, multo magis id ipsum de prehensione statuendum erit.

¹⁷ ¶ Cum constitit de mandato, *c. cum in iure peritus, de off. deleg. igitur non ante uocare debet apparitor, & se eundem eius formam & iussa, docet Masuer. in prax. tit. de adiorn. §. 7. in. 1. p. item &*

*super forma, l. 1. §. si quis ita, de uerb. obl. & ibi Bart. & in l. si quis pro eo, de fideiuss. P. l. diligenter, mand. & debet conuenire ipsum uocandum, si possit in perionauenturi: si uero non inuenierit, si diligenter perquisiuit, potest in loco domicilii uocare, & referre in expletis se non inuenisse & ideo eum citasse in domicilio: & sic obseruari tradit Masuer. ubi §. 9. item sciendum est, facti c. 1. qui matrim. accus. pos. ca. causam qua, de dol. & contum. D. D. in l. 4. §. toties, & §. quod ait prætor, de dam. inf. in l. 1. §. 1. de lib. agnos. l. scire oportet, de excus. iur. P. Diligenter porro uocandum indagandi fit tantum in initio institutionis causæ, cum primum uocatur quis in iudicium: postquam enim cæpit intentari lites, sufficit facta in domicilio citatio simpliciter, *Masuer. ubi §. 9. §. 12.* Nam qui citatus postea litem non profequitur, censetur esse in dolo & mala fide, *Aub. qui semel, quom. & quand. iud. C. fuit c. causam, de elect. apud Clem. ¶ Si plura aduocanda sunt domicilia, sufficit in præcipuo fieri uocationem, aut in eo, in quo dum uocatur habitat, vel in altero æque principali. Imo sufficit in eo loco fieri, in quo residere tenetur uocandus, etsi ibi non resideat, ut in loco beneficii seu ecclesiæ, c. si duobus, de appell. c. ex. tua, de cle. non resid. melius in c. si de dol. & cont. gl. in c. quoniam contra, §. porro, de prob. nota in l. heres absens, in princ. de iud. Si agatur de iuribus dominicis, in loco castri vel domo destinata dominis eius castri, ut habetur in stylo Parliamenti, tit. de adiornam. Si domus non sit, in palo ubi solent proclamationes affigi, cum in iudicio facta procuratori dominici loci, ut uocatione ei significet. Vocatur uxor in domicilio mariti, *Innoc. in c. si de eo qui mit. in pos. causis, rei seru. Et uero seu uagabundus, in loco conseruatae ad habitationem, ut per publicam proclamationem, vel edicto, Bal. in l. si quando, xi. q. de testib. C. Soci. conf. 63. vol. 1.* Et si pro immobili uocetur, uocatio figurat in re ipsa immobili. Vocatur collegium seu monasterium una cum prælato, in monasterio vel collegio, in persona Prioris si existat, si minus in persona eius, qui est de collegio, vel de consortio, vel sit in capitulo cum fonitus campanæ, *vide c. si capitulo, de concess. prob. in 6. & ibi gl. De utroque Masuer. in d. tit. de adiorn. §. 18.* Si mandatur uocari habitantes aliquis pagi, sufficit uocare Consules, *l. 1. & ibi Bar. de iure recip. lib. 11. C. nisi forsitan uadentur uocari Consules & habitantes, nam tunc Consules & maior saltem pars habitantium debent uocari, d. c. si capitulo, gloss. & Bar. in l. non potest, de reg. iur. l. in honorariis, §. fin. de acti. P. l. collator, de re milit. c. fin. de maior. & obed.***

¶ Per præconem & tubam fit citationis proclamatio in eolo, vnde uersimiliter possit uocatus rescire uocationem, *Clemen. causam, de elect. Fit & in locis celeberrimis et districtis uocatione quæ affixto, testibus in expletis nominatis qui interfuerunt. At quando agitur, inquit Masuerus, criminaliter, ad bannum & confiscationem bonorum absens adiornandus est in domicilio, nec non in iudicio, & in loco publico, ad sonum tubæ, iuxta ea quæ habentur in Clem. 1. de iudic. Et tum publice edictum legitur, & eius exemplar: postea affigitur, ut ibi per aliquot dies perlegi possit, *Melius in suo repert. in uerb. citatio quando committitur. Rota conf. 223. Tirag. in tract. de uerog. retra. §. 9. in 2. gl. nu. 8. & seq. Quomodo autem, & quando descubantur & annotentur bona defuncti, uide Iul. Clar. lib. 5. sent. iuris, §. si. q. 44.**

¶ Citationis codicilli, seu mandatum debet continere causam, ob quam quis uocandus est, ut sciat quam eam causam in ius uocetur, & præterea, *de dilat. §. ad excludendas, de litig. in Auben. l. aut qui aliter, quod vi aut clam, P. Clem. si ut lit. non cons. f. Dicunt constitutiones regiæ & praxis, sunt que les lettres d'adiournement soient libelles, ut breui intentione causam contineat, ut ait Frac. citatus 1. const. ann. 1339. art. 16. iuxta l. 1. de eden. Quod & Caro. 9. statuit, mensis Ian. 1563. Edicto d'urigelement de la iustice, art. 1. adiecta pœna nullitatis assignationis & regressu pro damnis inde passis, contra apparitorem uocantem, cum etiã olim non expressa causa remorari possit uocatus iudicium: vel si aliud exponeret in iudicio: quam libello uocatorio cõprehensum esset, dicendo se ad id non fuisse uocatum, vel iudicis sibi dari postulãdo ut deliberaret, & ut aduersarius scripto intentionem suam comprehenderet, *c. Ausre in l. edita actio, C. de eden. l. non potest, de iud. P. gl. & interp. in c. significantibus, de lib. obl. in stylo parl. tit. de aduoc. in fi. Exigit & conit. Franc. i. sur l'abreuiation des procez, ar. 2. ut apparitores & executores mandatorum iudicis, teneantur relinquere apographum seu exemplar mandatorum & expletorum uocato, vel ei contra quem extequuntur, sumptibus actoris seu instantis aduersarii, quamuis non petatur. Similis gl. in ca. causam, in uerb. porro, de electi in Clem. quamuis, in uerb. oblatos, de appel. Clem.**

elem. se pe, & ibi Ioan. Andreas de verb. significat. facit anth. offerat, de libel. oblat. quia offerre, est etiam non petenti dare, l. iulianus, §. offerri, de actio. emt. P. Notandum tamen, si vocatus ex mandatis non libellatis comparuerit, tenere citationem: item notandum, non inferri causam in vocationis in decretis vadinonni seu adiornamentis personalibus, ne detur occasio fugiendi reo vocato, sed sufficit mandari, vt veniat responsurus inquisitioni contra illum confectæ. Nam postquam venerit, tunc Iudex explicat crimen propter quod vocatus fuit, l. C. de exhib. reis, & ibi Salic. & in labentem, de pœn. Bart. in extra. ad reprimendum, ad verb. per edictum, quom. in crim. l. f. maiestas. proc. fit. post feudam.

11 ¶ Debet & executio mandari die non feriata fieri, in qua sicut tribunalia: nisi comprehensum sit propter certam rationem, adiornamentum fieri diebus feriatis & non feriatis, in loco sacro vel non sacro: sed causam debet esse legitimam, vt puta, si in alius diebus, nec alibi liqueat non posse inueniri vocandum, quia latet, & ita expediat: cum etiam domicilium ibi, vbi conueniri potest, non habeat. Alioquin communis omnium resolutio & stylus habet, fieri non posse valide vocationem, nisi die iuridico, l. ex quacunque, si quis in ius vocat. non ven. P. l. fin. Cod. de feris, etiam si quis ita vocetur, vt se sistat iudicem, die non feriata, nota per interp. & Panor. in c. conquestum de fer. Paul. Caspr. in cons. 270. l. vol.

12 ¶ In executione etiam vocationis obseruare debet apparitor, vt dum vocat, certam diem locumque certum dicat, quibus teneatur per se vel procuratorem iudicio comparere vocatus. Improbant quippe & inhbent constitutiones regie vagas & generales vocationes, quibus apparitor iubeat venire in quocunque loco fuerit Iudex, aut post festum Pasche, vel post alterum diem festum mobilem & variantem, in consuet. Franc. l. sur les causes & forestis, art. 24. Aliquando tamen locus non addicitur, vel hora iudicii, cum certitudinem per se habent ea, & intelligitur ad horam competentem, locumque consuetum vocatione facta, l. si locus, de iudic. c. cum a nobis de electio.

13 ¶ Debet etiam constitui dies sistendi iuridicus, alioquin si dies assignatus comparitioni non sit iuridicus, sed incidat in feriatum, secundum iuris dispositionem non valet, Doctor. in d. l. ex quacunque, & Panor. in d. c. conquestus de fer. nisi pro actibus fiat vocatio, qui etiam diebus feriatis expediri possunt, quales numerantur in l. 2. & 3. de fer. in P. ita explicat gloss. in d. l. ex quacunque. Hodie tamen ex consuetudine omnium curiarum Gallie recepta, adiornamentum factum die feriato & ad diem feriatum valet, sed dies assignatus, ipso iure prorogatur ad diem sequentem non feriatum, & hoc nisi in Cancellario. Sicque illidem fere verbis tradit Maffertius in prax. tit. de adiorn. §. 6. Incipient. Item adiornamentum factum, vide de his que nota in l. §. nuntiatio, & l. 2. de oper. no. num. P. glo. in l. dies, & ibi Ioan. Fabrum, C. de fer. Rober. Marantiam, de ord. iudic. in cita. 6. par. num. 123. Dummodo legitimus terminus comparendi comprehendatur adsignatione diei. Nam dari debet idonea dilatio & præfigi in expleto comparendi: puta vt intra 23. quiddecim dies, aut mensem, &c. Iique terminus ex more regionum & curiarum definitur, vt visas sunt sufficiens & idoneus ad veniendum, & componendos penates, post quem debeant se sistere, vel procuratorem exhibere, ut velint contumaces, & vt dicunt, deficientes defaultans, dici. Id te vulgaris docebit praxis. Et iudex etiam vir bonus poterit dilationem moderari ex distantia locorum, que admodum & iura docent, vicea millia passuum ad singulos dies itineris dari, subduta etiam necessitate legitima impedimentorum, l. 1. 2. si quis caut. iudic. sist. caus. si. non obiemp. Et hoc iure in Gallia, & alibi iure scripto, viuunt, abrogatis formulis antiquorum, vocandi in ius: vel partim in alium modum eorum nomina de formati. Nam & testes adhibebantur olim in vocatione, quæ fiebant non ab apparitore ferantur, sed & ab ipso qui contendere volebat iudicio cum vocato. Ideo qui in ius aduersarium trahere volebat, prius alique de præsentibus antefabatur, id est, restabatur, vel dicebat eoram illo, se eum in ius vocare. Priusquam autem illum de testimonio ferendo rogaret, eius auriculam attingens imam dicebat, licet ne antefabatur hoc est, visne mihi testimonium præbere: illo autem respondente, sicere, tunc iniciebat in aduersarium manū, & in iudicium rapiebat. Rationem, quare testis adhibenti tangeretur auricula, sic adfert Plinius, l. 11. c. 4. §. est, inquit, in auricula memoria locus, quam tangentes antefabatur. Adde etiam ex l. vulgaris est, 2. de fur. P. vt qui alicuius tangit, totum hominem tangere videatur ex Trebatii sententia. Fidem istius moris antiqui facit Horatius, l. Serm. Satyr. 9.

— Quo tu turpissime magna
Exclamat voce, & licet antefabatur: ego vero
Oppono auriculam: rapit in ius.

In testes autem ita tantum liberi homines accipiebantur, vt inuuit Plautus, in Persia.

Age, inquit Saturio, ambula in ius leno.

DOR. Quid me in ius vocas?

SATY. Illic apud Pratorem dicam, sed ego in ius voco.

DOR. Nonne antefabatur?

SATY. Tui ego causa carnis fex, cuiquam

Mortali libero aures atteram?

¶ Sed & Theophilus explicans Iustiniani locum de conditione, alium morem refert vocandi: vt qui cum aliquo litem haberet, denuntiaret hoc aut illo die ad iudicium accipiendum, aut ad litem proseguendam adesse. Vnde quia condicere, prisca lingua denuntiare significat, omnes etiam personales actiones, quibus a persona peteretur, conditiones dicebantur: vt omnes actiones in rem, vnde conditiones. Hodie vero *relegimus*, condicatio dicitur, actio, quam actor intentans dicit, si apparet hunc dare oportere. Nulla enim hoc tempore aduersario fit denuntiatio, quoniam non denuntiat ei petitor, vt hoc aut illo die ad iudicium, vel ad litigandum veniat, ita in §. appellamus & ad illum Theophilus, de actio. apud Justin. Expectares hic nos acturus de his quoque, qui in iudicium vocari possunt, sed de illis dicemus commodiori loco, Deo fauente, in lib. 49. cap. 1. & 2. Interim habes epitomen personatum, quæ iure ciuili vocari non possunt in ius, in l. 2. & seq. vsque ad 12. de in ius vocand. P.

¶ Finis propter quem vocatione fit in ius, est, vt iudicio intersit, si velit, vel si oporteat, & vt in criminibus adesse cogatur vocatus.

¶ Rationes vocationis plures sunt, quarum aliquas refero. 26 Prius vocari debere contententes, quod congruentius sit & ex dignitate auctoritas publica, ven re eos ad iudicem quam iudicem ire ad litigantes, l. inuermus ad scriptorios, §. si de episc. & cler.

¶ Item secundo, nemo in iudicio esse debet, nisi prius a iudice iussum fuerit, l. neminem, de exhib. reis, C. paucis exceptis, veluti in specie l. capite quinto. de adul. P. l. si in seruio de furt. P. l. ait Prator. §. si debitorem, qua in fraud. cred. P. l. fin. Cod. de Mathemat. cum similib. Nec est in iudicium mittendum, quod per Magistratus fieri debet, l. non est singulis, de regul. iur. P. ¶ Tertio, nemo inaudi-

28 tus, & nisi vocatus, iudicandus est, l. absentem, de pœn. P. l. absentem, de accusat. C. Cum præsentibus iis quorum interest, negotia tractanda sint. l. de uno quoque, de re iudi. P. clem. 1. eo. tit. ca. Deus omnipotens, 2. q. 1. clem. sape, de verb. sign. aliter sententia corrumpit, l. que senten. sine appell. a. rescin. P. veluti ex vna parte subsistens, deficiente forma iudicii, quod duorum litigantium ad minus & iudicis persona constituitur, l. inter litigantes, & l. Julianus, de iudi. P. Iudex vnam aurem actori, aliam autem reo conferuare debet. Neque contra ius naturale & diuinum priuare debet defensione, quæ naturalis est, l. ut vim, de iusti. & iure. P. reum: quod accideret si eum non vocaret, vt defenderet. Nos & monet quarto, id faciendum Deo, qui antequam iudicaret Adamum, eum in ius vocauit, & Adam vbi es? Genes. 3. Et rursum ad Cain, vbi est Abel frater tuus? Genes. 4. Et quamuis diabolus in iudicio esset, tamen audiri deberet, vt ait decisio Rotæ 364. incip. Cum iura, & 201. incipien. licet in causa, in nouis. Vt neque princeps supplere possit omniam citationem, Felin in c. ex parte, 2. de offi. deleg. 4. & in c. que in Ecclesiastarum, nu. 26. & ibi etiam Decius, nu. 23. de consti. Boer. de c. 247. nu. 7. Socin. consil. 120. vol. 3. Deci. cons. 63. incip. visio puncto.

De Contumacia. Cap. 3.

Lib. 2. Decret. tit. 14. Lib. 2. Sex tit. 6. Lib. 2. Clem. tit. 4.

- 1 Citatus venire debet ad iudicem vocantem, aliter contumax. & seq.
- 2 Eremi actio quid apud Demosthenem, & veli item, & eremo dicitur quid num. 3 & 4.
- 3 Contumacia in quos dicitur fieri, duplex actoris & rei: vtraque vera & ficta, & quis contumax. nu. 6. 7. & 10.
- 4 Domicilium eligere debent vocati in curia, vbi vocantur.
- 5 Citationes dua contumaciam faciunt contra garandum.
- 6 Citatio vna quando peremptoria est, & in quibus constituat contumaciam. & nu. 25.
- 7 Testium receptioni datur vna citatio aduersario tantum, vt compareat si velit.
- 8 Exsequendi sententiam contra contumacem formula.

Ssss